

افق عمودی است

افتخار به «اخراجی ها» و کمیت تولید

چاپ شده در : روزنامه اعتماد

زمان انتشار : آذر ماه ۱۳۸۸

این یادداشت که با مقادیری اصلاح و کوتاه شدن یه چاپ رسید، در اصل یکی از بخش های مختلف ستون "میکروسکوپ خصوصی من" بود که عنوان اغلب یادداشت هایم در صفحه آخر روزنامه های "شرق" و "اعتماد" بوده و هست؛ و با تمام توقیف ها و رفع توقیف های چندین باره این دو روزنامه، مانند فعالیت خود آنها، ادامه یافته است.

*

*

سال هاست که یکایک معاونت های سینمایی دوره های مختلف در اشتباهی مشترک و مشابه، استناد به آمار تولید فیلم های پرشمار را نشانه یی از رونق دوران فعالیت خود می انگارند. این در حالی است که انواع تحلیل های دقیق ممکن در طول تمام این سال ها اغلب در مطبوعات سینمایی و گاه هم در دل تحقیقات بفرموده خود نهادهای رسمی ارائه شده و دلایل گوناگون نامعتبر بودن داعیه های متکی به کمیت را توضیح داده است. بنیاد سینمایی فارابی در جایگاه نهاد برگزارکننده جشنواره فیلم فجر و معاونت سینمایی وزارت ارشاد در جایگاه سیاستگذار اصلی جریان تولید و توزیع فیلم در سینمای ایران، اخیراً آمار شگفت آوری را در همین حیطه فخر به آمار تولید ارائه کرده اند که شگفتی عمده اش بار دیگر نفس این تصور است که تعداد بالای تولیدات - هر چه که باشند و هر محصولی از دل آنها به بار آید- به معنای شرایط آرمانی حاکم بر کلیت این سینماست .

دوستان در شرایطی چنین به آمار تولید مباحثات می ورزند که میان فیلم های روی پرده همین شش ماهه اخیر سینماهای کشور، دست کم نیمی از محصولات اکران شده به طور مشخص قابل تقسیم بندی در دل جریان مشهور و موسوم به فیلمفارسی به نظر می رسند و در میان بقیه آثار نیز تعداد فیلم هایی که نه نزد سینمادوستان جدی، نه نزد تماشاگر عام و نه در جشنواره های داخلی و خارجی اقبالی می یابند، بیش از

چند فیلم معدود اثرگذار و دلپذیر و جذاب موجود است. اگر بناست جدول تولید این سینما با محصولات از جنس «خروس جنگی» و «زندگی شیرین» و «دو خواهر» و «آقای هفت رنگ» و «چشمک» و «کیش و مات» پر شود یا آثار جدی ترش که به قصد حفظ وجوه فرهنگی این سینمای زار و نزار ساخته شده اند، مثلاً «سوپرستار» و «تردید» و «وقتی همه خوابیم» و «یک وجب از آسمان» باشند که اصلاً معلوم نیست کدام نگرش و کدام مخاطب و کدام نسل و کدام جلوه از سینمای جذاب و درگیرکننده را نشانه گرفته اند، همان بهتر نیست که میزان تولیدات مان به اندازه بی کاهش یابد که سالن های انگشت شمار استاندارد تهران و شهرستان ها امکان نمایش عمومی تمام شان را داشته باشد؟ فراتر از آن، وقتی سیستم حاکم بر مناسبات جاری سینما به جلوه های نادر و کمیاب خلاقیت فردی و فکری همچون «درباره الی...» و در سطحی دیگر، «تنها دوبار زندگی می کنیم» و «خواب تلخ» و «صد سال به این سال ها» نه تنها کمکی نمی کند بلکه تا حد امکان چوب لای چرخ اکران و گستردگی ارتباط آنها با مخاطبان بالقوه فراوان شان می گذارد، چه محصول قابل افتخاری در دل آن همه که به آمارشان استناد می کند، باقی می ماند؟

در آماري که تحت عنوان «روند تولید در سینمای ایران شتاب می گیرد» از سوی نهادهای سیاستگذار سینما ارائه شده، تا اول آذر به ۲۰ فیلم «آماده نمایش» اشاره کرده اند که برخی از آنها همچون «پاداش» و «ملک سلیمان» متعلق به دو سال پیش هستند! آمار ۱۸ فیلم در مرحله صداگذاری و ۱۴ فیلم در مرحله تدوین، از این جهت قابلیت ادعا به جا نمی گذارند که فیلم های رسیده به این مرحله، از سال گذشته و پس از طی مراحل طولانی و گاه بسیار طولانی انتظار برای پروانه ساخت تازه به این وضعیت دست یافته اند و مهم تر این که تنها نمونه های امسالی آنها اغلب از همان شبه کمدی های سخیف مورد اشاره هستند. و در نهایت این که ۷۲ فیلم، بله درست خواندید، ۷۲ فیلک در مرحله پیش تولید به سر می برند با توجه به پروانه ساخت های معدودی که در این ماه ها صادر شده و بیشتر به همان کمدی های بی

لطف و بی نمک مربوط می شده، به شدت غیرقابل باور به چشم می آید و باز در صورت واقعیت داشتن، می تواند به جای افتخار و سربلندی، مایه افزایش سرگیجه آور کاندیداهای جایزه ضروری زرشک زرین در اکران سال آینده سینمای ایران را فراهم آورد!

اما به گمانم با مراسمی که با گستردگی و شلوغ کاری شدید برای رونمایی از فیلمنامه «اخراجی ها ۳» برگزار شد و حتی وزیر ارشاد در آن حضور یافت، همه چیز روشن است. دلیل این میزان استناد به کمیت این نیست که دوستان منتظر و مشتاق اند تکیه به کیفیت را هم به آن بیوندند. بلکه اساساً همین سینما می تواند با تجارتي که می کند و سطح سلیقه تماشاگر را از آن چه در گذشته های دور بوده هم پس تر و پایین تر می برد، مطلوب این نگرش رسمی به حساب می آید. چندی پیش طی بحث انتقادی شدیدالحنی در برنامه «دو قدم مانده به صبح» که اخیراً مجری/کارشناس آن گفته های پخش شده و ضبط شده و موجود خود در دل آن برنامه را تکذیب می کند، یادآوری کردم که افتخار وزیر ارشاد سابق به فیلمی چون «اخراجی ها ۲» که شاه بیت شوخی هایش جلو بردن دو پاکت پر از تهوع توسط غلام بیعی (جواد رضویان) به سمت دختر مهماندار مثلاً محبوبش (شیلا خداداد) بود، نشان می دهد که وزیر به فکر بدحالی روانی جامعه و مردم علاقه مند به فیلمی در این سطح نبوده است. حالا که وزیر جدید در همان مراسم اخیر تداوم ساخت فیلم هایی از این دست را «نیاز» این سینما می خواند، دیگر چه امیدی می توان داشت؟ ظاهراً به شکلی آشکار و واضح، افق عمودی است و حرکت، فواره وار.